

BO'LAJAK MUTAXASSISLARNING TA'LIM OLISH MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ У БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FOSTERING LEARNING MOTIVATION AMONG FUTURE SPECIALISTS

Muhammadiyeva Manzura Maratovna

Qarshi davlat universiteti Maktabgacha ta'lim kafedrası dotsenti, p.f.f.d.

Annotatsiya: Maqolada bo'lajak mutaxassislarda o'quv motivatsiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari ko'rib chiqiladi. Unda bilim olish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va o'quv faoliyatida faol ishtirok etish jarayonlarida motivatsiyaning ahamiyati tahlil qilinadi. O'quv motivatsiyasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik, psixologik va didaktik omillarga, shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish hamda mustaqil ish va ijodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash masalalariga alohida e'tibor qaratiladi.

Аннотация: В статье рассматриваются педагогические условия формирования учебной мотивации у будущих специалистов. Анализируется значение мотивации в образовательном процессе с точки зрения усвоения знаний, развития самостоятельного мышления, формирования профессиональных компетенций и активного участия в учебной деятельности. Особое внимание уделяется педагогическим, психологическим и дидактическим факторам, влияющим на развитие учебной мотивации, а также использованию современных педагогических технологий, учету индивидуальных особенностей студентов и поддержке самостоятельной работы и творческой активности.

Abstract: The article examines the pedagogical conditions for fostering learning motivation among future specialists. It analyzes the significance of motivation in the educational process regarding knowledge acquisition, the development of independent thinking, the formation of professional competencies, and active engagement in learning activities. Particular attention is paid to the pedagogical, psychological, and didactic factors influencing the development of learning motivation, as well as to the use of modern pedagogical technologies, consideration of students' individual characteristics, and support for independent work and creative activity.

Kalit so'zlar: Motiv, motivatsiya, shaxs, ta'lim, faoliyat, jarayon, maqsad, tarbiyachi, samaradorlik, taraqqiyot.

Ключевые слова: Мотив, мотивация, человек, образование, деятельность, процесс, цель, педагог, эффективность, развитие.

Key words: Motive, motivation, person, education, activity, process, goal, teacher, efficiency, development.

Kirish. Ta'lim tizimida ro'y berayotgan tub o'zgarishlar bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda yangi yondashuvlarni qo'llashni taqozo etmoqda. Xususan, talabalarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish bilan bir qatorda, o'rganishga bo'lgan ichki ehtiyoj, qiziqish va motivatsiyani shakllantirish muhim pedagogik vazifaga aylandi. Chunki o'quv motivatsiyasi bilimlarni faol va ongli ravishda o'zlashtirish, mustaqil ravishda axborot izlash, o'z ustida ishlash hamda kelajakdagi kasbiy faoliyatga mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

O'zbekistonda ta'lim taraqqiyotiga bo'lgan e'tibor yuksak darajada rivojlanayotgan bugungi zamonda, maktabgacha ta'lim sohasida ham tub burilishlar davri yuzaga kelishiga asos bo'ldi. Maktabgacha yosh davri inson tafakkuri shakllanishidagi eng muhim bosqich sifatida olimlar tomonidan aniq dalillarga asoslanib e'tirof qilinganligi bois, ushbu yoshdagi bolalarni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifa sifatida qaralmoqda. Maktabgacha ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlarning barchasi barkamol va intellektual rivojlangan, eng muhimi hayot sinovlarida o'z maqsadi va mustahkam pozitsiyasiga ega bo'lgan kelajak avlodni tarbiyalab voyaga yetkazishdan iboratdir. "Yoshlikda o'rganilgan bilim toshga o'yilgan naqsh kabidir" deyilgan xalqimizning purma'no maqoli bejiz emas. Bolalarning har tomonlama yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida kamol topishlarida albatta tarbiyachi-pedagoglarning o'rni, ahamiyati kattadir. Shuning uchun bo'lajak tarbiyachilarni ta'lim-tarbiyaviy faoliyatga kirib borishlarida ularning kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish muhim masala sanaladi. Bu borada bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirish, ularda o'z sohasining eng ilg'or tajribalarini shakllantirish davr talabiga aylandi.

Adabiyotlar tahlili (Literature review). Shaxsning motivatsion sohasini o'rganishning o'ziga xosligi shundaki, so'nggi paytlarda psixologlar (K.A.Abulxanova-Slavskaya, E.P.Ilyin, V.G.Leontiev, A.K. Markova V.D. Shadrikov va boshqalar) o'rtasida xulq-atvor va shaxs faoliyati motivatsiyasiga qiziqish kuchayganiga qaramay hozirgi kunga qadar ushbu hodisaning psixologik tabiati masalasi munozarali masalalardan biri bo'lib qolmoqda va chuqur nazariy, uslubiy o'rganishni talab qilmoqda. Shaxsning ehtiyoj-motivatsion sohasi qadimgi yunon falsafasi davridan to hozirgi davrgacha (Aristotel, I. Kant, N. A. Berdyaev, R. Dekart, M. Monten, Platon, G. Riker), empirik psixologiya (K. Byuler, E. Torndik, E. Spranger, Z. Freyd, K. Levin), rus psixologiyasi tarixi (P.K. Anoxin, P.P. Blonskiy, L.I.Bojovich, L.S, K.N.Kornilov, P.F.Kapterev, BC Merlin, II Pirogov, IA). Mahalliy va xorijiy psixologiyada "Shaxsning motivatsion sohasi" toifasi shaxs kontekstida ko'pchilik tomonidan ko'rib chiqilgan.

Motivlarni shaxs munosabatlari nuqtai nazaridan o'rganish V.N. Myasishchev, motivlarni shaxsiy munosabatlar sifatida tahlil qilgan. A.G. Kovalyov motivlarni shaxs ehtiyojlari bilan bog'liq holda tekshiradi.

Faoliyat aspektida motivatsiyani V.D. Shadrikov, uni faoliyatning psixologik funksional tizimi modeli bilan bog'laydi, uning kasbiy tayyorgarlikdagi rolini ko'rsatadi.

Ijodiy faoliyat motivlari ham o'rganilib, ijodiy ish motivatsiyasini tahlil qilib, B.A. Frolov ichki va tashqi motivatsiyani ajratadi. Birinchisi, rivojlanayotgan tadqiqot mavzusiga, ikkinchisi-yuqori natijalarga erishish, mukofot olish, muvaffaqiyatga erishish va hokazo.

Motivatsiya nazariyasining rivojlanishiga rus psixologlari P.K. Anoxin, N.A. Bernshteyn, A.N. Leontiev, B.F. Lomov, R.S. Nemov, E.P. Ilyin va boshqalarning fikriga ko'ra, motivatsiya harakatning maqsadga muvofiqligi, aniq maqsadga erishishga qaratilgan yaxlit faoliyatning tashkil etilishi va barqarorligini tushuntiradi.

Amaliy tadqiqotlar shuni tasdiqladiki, insonning motivatsion sohasi dinamik xarakterga ega. Talaba shaxsining motivatsion sohasini shakllantirish, uning yetarli psixologik ta'sir vositalari sharoitida ishlashi psixologik omillarning maqsadli ta'siri orqali amalga oshiriladi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology)

Pedagog olimlar tomonidan olib borilgan qator didaktik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayoni samaradorligini oshiradigan o'qitish omillari ichida o'quv-biluv faoliyatiga motivlashtirish omili birinchi o'rinda turar ekan, ya'ni ta'lim samaradorligi 92% o'quv-biluv faoliyatini motivlashtirishga bog'liq ekan. Inson tabiatini ozgina bo'lsada tushunadigan kishi buning bejiz emasligini e'tirof etadi. Motivlar didaktik jarayonning asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Harakatlantiruvchi motivlarni o'rganish, to'g'ri qo'llash va uni to'g'ri yo'naltira olish pedagogik faoliyat mazmunining asosiy mohiyatini belgilaydi.

Mazkur tadqiqot bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning didaktik ahamiyatini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda pedagogika, psixologiya hamda didaktika sohalaridagi ilmiy yondashuvlarga tayanildi. Tadqiqot jarayonida muammoning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini pedagogika va ta'lim jarayonida motivatsiya muammosiga oid ilmiy manbalar, ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda normativ-huquqiy hujjatlar tahlili tashkil etadi. Ushbu bosqichda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish hamda tizimlashtirish metodlari qo'llanildi.

Natijalar va muhokama (Result and Discussions).

Ta'lim jarayonida talabalarning o'quv-biluv faoliyatini motivlashtirishda o'qituvchi juda muhim o'rin egallaydi. Chunki u ta'lim jarayonini tashkil etuvchi va

boshqaruvchi subyekt sifatida talabalarning o'quv-biluv faoliyatini ham bevosita boshqarib boradi.

Ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyatini boshqarish va motivlashtirish juda ko'p omillarga bog'liq. Shunday muhim omillardan biri bu pedagogning o'z predmetini qiziqarli qilib yetkaza olishdir. Zero, qiziqish barcha psixik jarayonlar (idrok, diqqat, xotira, tafakkur, iroda) ning kechishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. "Talabani tarbiyalash va ta'lim berish jarayonida o'quv qiziqishi ko'p qirrali ta'sirga ega bo'ladi: ham talabani mashg'ul qiluvchi, jonli ta'lim vositasi, ham talaba alohida xatti-harakatlarining kuchli motivi, ham talabaning yo'nalishini belgilaydigan qat'iy shaxsiy fazilat kabi ta'sir darajalariga ega bo'lad"[6.53].

Motivlar – didaktik jarayonining asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Harakatlantiruvchi motivlarni o'rganish, to'g'ri qo'llash va uni to'g'ri yo'naltira olish pedagogik faoliyat mazmunining asosiy mohiyatini belgilaydi.

Motiv va uning nazariy mazmun va mohiyati yuzasidan ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Ilmiy adabiyotlarda motivga turli ta'riflar keltirilgan bo'lib, ular quyidagicha:

Motiv – 1) insonni o'qishga yoki muayyan harakatlarni bajarishga undovchi turli sabablar yig'indisi; 2) o'quvchining ma'lum ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq faoliyatga moyilligi.

Motiv – insonni o'qishga yoki biror harakatlarni bajarishga undovchi turli sabablar yig'indisi. Salbiy motiv – bu majburlab o'qitish, lekin bunda o'quvchining o'qishga nisbatan qarshiligi hamma harakatlarimizni yo'qqa chiqaradi.

Motiv – bu ma'lum ehtiyojlarni qondirish bilan bog'liq faoliyatga moyillik.

Motiv (lot. moteo – harakatlantiraman, fransuz. motif – undovchi sabab) shaxsni aqliy harakatga va hulq-atvorni amalga oshirishga undovchi, muayyan ehtiyojlarini qondirish bilan uzviy bog'liq mayl yoki sababiyat[4.490]. Motivlarning asosiy funksiyasi insonni harakatga undovchi sabablar, ichki turtkilar vazifasidan iborat.

M.H.Saidov va boshqalar tomonidan tuzilgan "Ijtimoiy himoya: atamalar izohli lug'at" kitobida motivga quyidagicha ta'rif beriladi:

Motiv – (lot. harakatga keltirish, turtki) sub'ekt ehtiyojini qondirish bilan bog'liq faoliyatga undash; sub'ekt faolligini yuzaga chiqaruvchi va uning yo'nalishini belgilovchi tashqi yoki ichki shartlar majmui [5.190].

Motiv - narsa faoliyati yo'nalishini tanlashga rag'batlantiruvchi va uni belgilovchi, shuning uchun mavjud bo'luvchi. Motiv - shaxsning harakatlar va hulq-atvorlarini tanlashi asosida yotuvchi idroklangan sabab [3.46].

Psixologiyada motivga izlanuvchi faollik jarayonida ehtiyojlarning amalga oshishi sifatida qaraladi. Motivning rivojlanishi narsa mohiyatini o'zgartiruvchi faoliyatlar doirasini o'zgartirish va kengaytirish orqali yuz beradi.

Sotsiologiyada motivga muayyan ne'matlarga faoliyatning xohlagan sharoitlariga erishishda idroklangan ehtiyoj deb qaraladi.

“Motivlash (frans. qo‘zg‘atish) organizm faolligini uyg‘otuvchi va uning yo‘nalishini belgilovchi turtki, motivlovchi omillarning nisbati mustaqil 3 sinfga farqlanadi. Faollik manbai bo‘lib, ehtiyoj va instinktlar hisoblanadi”.

Motiv – grekcha so‘z bo‘lib “movere” – siljitish, harakatga keltirish, ehtiyojga yo‘naltirish ma'nosini beradi. Motiv - kishining ma'lum ehtiyojlarni qondirish uchun asos bo‘ladigan kishining ichki faoliyat mazmuni[2.320].

Q.Turg‘unovning “Ruscha-o‘zbekcha psixologiya terminlarining izohli lug‘ati”da motiv (lat. moveo - harakatlantiraman) odamni muayyan xatti-harakatlarga undaydigan bosh sabab sifatida ko‘rsatiladi. Motiv alohida harakatlarga undab, bu harakatning maqsadi bilan bevosita mos keladi. Ko‘pincha murakkab faoliyatda motiv harakat maqsadiga bevosita mos kelmay, bir maqsadni amalga oshirish uchun bir qancha harakatlarni bajarishga to‘g‘ri keladi deb ta'rif beriladi.

Motivlar shaxs faolligini, uning faoliyatini boshqarib turuvchi, tartibga soluvchi muhim omil sifatida qadimdan olimlarimizni qiziqtirib kelgan. Buyuk mutafakkirlarimizning asarlarida ham inson va uning ruhiyati, kechinmalari, maqsadli faoliyatlari yuzasidan qarashlari bayon etilgan.

Inson faoliyati asosida turli-tuman maqsadlar yotadi. Maqsadlarni esa ma'lum ehtiyojlar yuzaga keltiradi. Ana shu jarayonlar, unda insonga nisbatan inson omilining ta'siri Sharq mutafakkirlari asarlarida o‘z aksini topgan.

Zokirjon Mulla Xolmuhammad o‘g‘li Furqat (1858-1909) ta'lim berishda faqatgina kitob va boshqa o‘quv qurollarigagina emas, balki qo‘shimcha texnik vositalardan foydalanishning samarasi haqida quyidagicha bayon etadi: “... kamina Zokirjon Furqat va Hoji Zuhur ul gimnaziyani ko‘rib tomosha qildik. Dafai avval janobi mazkurning takliflari bilan gimnaziya kirib, amonlashib, marhamat aylab, o‘zlari yo‘l boshlab sobikan ilm xosiyati birlan bino bo‘lg‘on hikmatxonadagi asbob va olovlarni ko‘rsatdilar. Aning tomoshasida bizlarga ko‘p xayriyatlar yuzlandi va aqlimiz lol bo‘ldi. Gustoxlik yuzidin ba'zi ash'yo va asboblarni so‘raduk, xaqiqatini bayon qilib tushuntirdilar.... Mazkur shogirdlarni zexnini ochmoqqa darsxonalarga batadrij intikol qildirub, ta'lim berur ekanlar”[2.301].

Samarqand pedagogika muhitining yorqin namoyandalaridan biri Saidahmad Hasanxo‘ja o‘g‘li Siddiqiy (1864-1927) ning pedagogik faoliyatiga chuqur nazar solinsa, shu narsa alohida ko‘zga tashlanadiki, u eski maktab ta'lim – tarbiya uslubining eng ilg‘or tomonlarini qabul etgan holda, masalan, kerakli ma'lumotni yod olish, keyin uni izohlab bera olish, o‘quv va tarbiya ishiga ongli yondashuv asosida qurishga harakat qilgan. U mashg‘ulotlarni qat'iy jadval asosida o‘zbek, rus va tojik tillarida olib borgan. Tabiatshunoslik, geografiya darslari tabiat qo‘ynida o‘tkazilgan, bu

mashg'ulotlar davomida o'qituvchi o'z shogirdlariga olam sirlari va ularni egallashlari lozimligi haqida qiziqarli tarzda hikoyalar qilib bergan.

Kishilarning bilimi, ilmi, amaliy malakalari rivojisiz jamiyat taraqqiyotini tasavvur etib bo'lmaydi. Muayyan ma'naviy ehtiyojlarga, yuksak axloqiy fazilatlariga ega bo'lmagan kishilarda ilm-fanni o'rganishga, halol mehnat qilib, kasb-hunar egallashga, malaka oshirishga ishtiyoq ham bo'lmaydi. Shu sababli jamiyat taraqqiyotining barcha bosqichlarida avval yoshlarni tarbiyalab, ya'ni ularda ta'limga bo'lgan ishtiyoq, qiziqishlarni tarkib toptirib, keyin ularga ta'lim berganlar.

Haqiqatan ham, bilimga, ilmga ehtiyoj anglangan motivlar tizimidir. Ularni ta'lim oluvchilarda tarkib toptirish va rivojlantirish muammolari sharq allomalarining asarlarida ilmiy asoslab berilgan.

Motivlar shaxs faolligini boshqarib turuvchi, tartibga soluvchi muhim omil sifatida g'arb olimlari e'tiborini tortib kelgan. Bugungi kunga qadar psixologiya fanida motivning mohiyati xususida juda xilma-xil ta'riflar keltirilib o'tiladi, jumladan, xohishlar, tasavvurlar, g'oyalar, kechinmalar (Bojovich L.I.), ehtiyojlar, hissiyotlar, moyilliklar (X.Xekxaufen) istak-xohish, odatlar, fikrlar, psixik jarayonlar, shaxsning o'ziga xos xususiyatlari (K.K.Platonov), tashqi olam predmetlari (A.N.Leontev), ko'rsatmalar (A.Maslou), bevosita harakatlarini belgilab beruvchi hissiyotlar (V.S.Merlin), shaxsning faoliyati sohasidagi mushohadaliligi (J.Godfrua) kabi.

Bundan tashqari, motiv va motivatsiya bilan bog'liq muammolar xorij psixologlaridan E.Torndayk, U.Makdaugoll, J.Bruner, D.Atkinson, A.Maslou, G.Ollport, G.Xekxaufen, G.Rozenfeld tadqiqotlarida o'z ifodasini topdi.

Yan Amos Komenskiy (1592-1670) ning "Buyuk didaktika" asari jahon pedagogikasining nodir asarlaridan biridir. Komenskiy o'z asarlarida o'quvchilardagi o'qishga qiziqishni ularning bilimni o'zlashtirishlari uchun zaruriy shart hisoblanishini ta'kidlaydi. U barcha vositalar bilan o'quvchilarda bilim olish ishtiyoqini uyg'otishni taklif etadi va shu masala yuzasidan ko'rsatmalar beradi: o'quvchilarga o'rganilayotgan materiallarning ahamiyatini, egallagan bilimlarning mohiyatini tushuntirish lozim, ularni rag'batlantirish, mashg'ulotning qiziqarli bo'lishiga harakat qilishi lozim.

Ta'lim tizimida mavjud bo'lgan motivlarni turli mezonlarga ko'ra tasnif etish mumkin. Turiga ko'ra ijtimoiy va biluv motivlari farqlanadi. Darajasiga ko'ra esa motivlar quyidagilarga bo'linadi:

Keng ijtimoiy motivlar (burch, mas'uliyat, o'qishning ijtimoiy ahamiyatini tushunish). Eng avvalo, bu shaxsning o'qish orqali o'zining jamiyatdagi ijtimoiy mavqeini tasdiqlashi bilan belgilanadi.

Tor ijtimoiy (yoki pozitsiyali) motivlar (kelajakda muayyan kasb-korni egallashga, atrofdagilarning e'tiboriga tushishga, o'z mehnatiga yarasha munosib taqdirlanishga bo'lgan intilish).

Ijtimoiy hamkorlik motivlari (atrofdagilar bilan turli ko'rinishdagi o'zaro hamkorlik qilishga, sinf jamoasi orasida o'z pozitsiyasi va o'rinini belgilashga intilish).

Keng biluv motivlari. Eruditsiyaga ko'ra yo'nalish olish, ta'lim jarayoni va uning natijalaridan qoniqish hissi bilan belgilanadi. Kishining o'quv-biluv faoliyati uning hayot faoliyatida yetakchi o'rin egallaydi.

O'quv-biluv motivlari (bilimlarni egallash usullari, muayyan o'quv predmetlarini o'zlashtirishga yo'nalganlik).

Mustaqil ta'lim motivlari (qo'shimcha bilimlarni egallashga yo'nalganlik).

Amaliy pedagogikada bu motivlar yo'nalishi va mazmuniga ko'ra alohida guruhlariga birlashtiriladi:

ijtimoiy (ijtimoiy qimmatga ega) motivlar;

biluv motivlari;

kasbiy ahamiyatga molik motivlar;

estetik motivlar;

kommunikativ;

mavqe-pozitsiyali motivlar;

tarixiy-an'anaviy motivlar;

utilitar-amaliy motivlar.

Aniqlanishicha: a) jamiyat taraqqiyotining turli bosqichlarida o'quvchilar o'quv motivlarining u yoki bu guruhlariga yetakchilik qiladi; b) motivlarning guruhlariga o'zaro dinamik bog'liq holda muayyan shart-sharoitlarga ko'ra amal qiladi. Ana shu bog'lanishga ko'ra o'qishning (o'quv-biluv faoliyatining) harakatlantiruvchi kuchi degan tushuncha paydo bo'ladiki, uning xarakteri, yo'nalganligi va ko'lam motivlarning mujassam ta'siriga ko'ra belgilanadi.

Turli xildagi motivlar didaktik jarayonlarning kechishi va natijalariga turlicha ta'sir ko'satadi. Masalan, keng biluv motivlari ko'proq ta'lim mazmunini qamrab olishga intilishda namoyon bo'ladi, ammo shunga qaramay bu motivlar o'quv-biluv motivlariga nisbatan kuchsiz bo'ladi. Chunki o'quv-biluv motivlari tor sohada mustaqil faoliyat yuritishga stimullashtiruvchi eng yaxshi vosita bo'lib hisoblanadi. Raqobatchilik muhitida esa ko'proq utilitar-amaliy motivlar hukmronlik qiladi. Shu nuqtai nazardan qaraganda maktab o'quvchilari motivlarini maqsadga yo'naltirilgan xatti-harakatlar asosida yotuvchi - qo'zg'otuvchi hamda umumahamiyatga molik bo'lgan qadriyatlarni shaxsiy qadriyatlar darajasiga olib chiqadigan mohiyat kasb etuvchi motivlar singari turlarga ajratish mumkin.

Xulosa sifatida aytish joizki, talabalar o'quv-biluv faoliyati ijtimoiy-didaktik xarakterga ega bo'lib, o'ziga xos motiv va maqsadlarga ko'ra boshqariladigan hamda ta'lim vositalari yordamida shakllanadigan faoliyatdir.

-O'quv-biluv faoliyati ikki tarmoqli pedagogik hodisa bo'lib, u bir tomondan kattalarga ergashish, ikkinchi tomondan esa o'rganilayotgan o'quv materiallarining

yangi-yangi qirralarini ochish, bilim va faoliyat usullarini yangi sharoitlarga ko'chirish bilan tasniflanadi.

- O'quv-biluv faoliyati tizim sifatida motiv, maqsad, vosita va natijadan iborat. O'quv-biluv faoliyati tarkibidagi har biri pedagogik qimmatga ega, ya'ni motivlar faoliyatga yo'naltirish, o'quv maqsadlari erishiladigan natijani oldindan tasavvur etish, vosita faoliyatni amalga oshirish, natija yangi maqsadlar qo'yib, ularga erishish omili hisoblanadi.

- Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashtirish o'quv materiali bilan uyg'unlashganda namoyon bo'ladi. Bu tizimda o'quv materiali faoliyat predmeti sifatida qatnashadi. O'quv-biluv faoliyati ta'siridan o'quv materiali bir (o'rganilmagan) holatdan ikkinchi (o'rganilgan) holatga o'tadi. O'quv materiali ta'sirida talabalarda bilim, ko'nikma, malaka, ijodiy faoliyat tarkib topadi. O'quv materialining ta'lim-tarbiyaviy qimmatini oshirish, uning talabalar bop bo'lishi uchun turli shakllarda bayon qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 2006-yil 16-fevraldagi 25-sonli Qarori.
2. Abdullaeva M va boshqalar. Falsafa: ensiklopedik lug'at. T.: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2010-yil, 344 b.
3. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2006.-132 b.
4. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
5. Saidov M.H. "Ijtimoiy himoya: atamalar izohli lug'at". Toshkent. 2007. 196-b
6. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике. – М., 1971. – С. 53-54.